

Təqvim yada salır

İnsan həyatının mənası çevrəsindəki insanlardan tutmuş ölkəsinə və bütövlükdə, dünyaya hansı ölçüdə gərəклиyi ilə ölçülür. Xidmət çevrəsi böyüdükcə yaşanmış ömrün çəkisi, ictimai-bəşəri dəyəri də yüksəlir. Gərəkliliyin daimiliyi əbədiyyətə çevrilir. Bu mənada ölümsüzlüyü dünyasını dəyişəndən sonra həyatda silinməz izləri qalanlar qazanırlar. Belə dəyərlı, unudulmaz soydaşlarımızın sırasında unudulmaz şərşunas alim Aida xanım İmanquliyevanın özünəməxsus yeri var.

Aida xanım İmanquliyeva qısa ömründə bu şərtlərin hamısını yerinə yetirmiş, ürəklərdə özünə abidə qoymuşdu. Ölməzliyi ölümündən sonra qoyub getdiyi əsərləri ilə qazanan bu gözəl, nəcib xanıma, görkəmli şərşunas alimi unutmaq olarmı? Tanınmış ziyalı ailəsində doğulub tərbiyə alması onun həyatda qazandığı uğurların möhkəm özülü olmuşdur. Aida xanımin görkəmli jurnalist, pedaqoq, Əməkdar elm xadimi Nəsir İmanquliyev kimi atası, əsilzadə ailəsindən olan Gövhər İmanquliyeva kimi müdirlik, mehriban, duyğulu, cəfakəş, tələbkar anası olmuşdur. Ulu yaradan ona hər şey bəxş etmişdi: gözəllik, zəka, fədakarlıq, alicənablıq, yurd sevgisi, bəşəri dəyərlərə bağlılıq.

Aida xanıma Azərbaycan Dövlət Universitetinin şərşunaslıq fakültəsinin erəb şöbəsinə təhsil almış, Moskvada SSRİ Elmlər Akademiyasının Şərşunaslıq İnstitutunda erəb filologiyası üzrə aspiranturanı bitirmişdi. Elm sahəsində yeniliklərə imza atan professor, həm də yüksək idarəçilik keyfiyyətləri, ictimai-siyasi

fəallığı, böyük vətəndaşlığı ilə seçilirdi.

Akademik Ziya Bünyadov onun barəsində belə demişdi: "Aida xanıma böyük zəhmətkeş və özünə qarşı həddindən ziyadə tələbkar bir alim olmuşdur". Sankt-Peterburq Universitetinin professoru Olqa Frolova isə Aida xanımla bağlı söyləmişdir: "Bütün erəb dünyası alimləri professor Aida İmanquliyevanın əsərlərini oxuyur və onu ehtiramla yad edirlər. Onlar məhz bu əsərlərdən öz yaradıcılıqları, Afrika, Asiya və demək lazımdır ki, dünyanın bütün ölkələrinin yazıçılarını öyrənmək, başa düşmək üçün güc alırlar".

SSRİ Nazirlər Soveti yanında fəaliyyət göstərən Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə ona "Xarici Asiya və Afrika xalqları ədəbiyyatı" ixtisası üzrə 1991-ci ilin mart ayında professor elmi rütbəsi verilmişdi. Aida İmanquliyeva Azərbaycanda ilk qadın - erəbşunas elmlər doktorudur. O, milli şərşunaslıq elmini xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq konfrans və simpoziumlarda yüksək səviyyədə təmsil etmişdir.

Həyat sevgisində əbədiyyət qazanmış insan

Dünya şərşunaslığında erəb məhcər ədəbiyyatının ən tanınmış tədqiqatçısı olan Aida xanıma bu problemə "Mixail Nuaymə və Qələmlər birliyi", "Cübran Xəlil Cübran", "Yeni erəb ədəbiyyatının korifeyləri" monoqrafiyalarını və 70-dən artıq elmi məqalə həsr etmişdir.

Aida xanımin rəhbərliyi ilə Şərş filologiyası ilə bağlı toplular və erəb ədəbiyyatı nümunələrinin tərcümələri kitab şəklində işıq üzü görmüşdür. "Yeni erəb ədəbiyyatının korifeyləri" adlı fundamental əsər rus, Azərbaycan, türk təşkilatı tərəfindən erəb dilində nəşr edilmişdir.

O, keçmiş SSRİ-də Ümumittifaq Şərşunaslar Cəmiyyəti

Rəyasət Heyətinin, Şərş ədəbiyyatlarının tədqiqi üzrə Ümumittifaq Koordinasiya Şurasının üzvü olmuşdur. Aida İmanquliyeva 1991-ci ilin avqustundan Şərşunaslıq İnstitutunda direktor vəzifəsini icra etməyə başlamış və həmin ilin dekabrında isə direktor vəzifəsində çalışmışdır.

Aida xanıma İmanquliyeva elmi işlərlə yanaşı, pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuşdur. O, Azərbaycan Dövlət Universitetinin Şərşunaslıq fakültəsində erəb ədəbiyyatından dərş demişdir. Aydın məntiqi, fitrətən xəlqiliyi, həssaslığı, dəqiqliyi və ən başlıcası, xeyirxahlığı onu hamının gözündə ucaltmışdır. Aida xanıma yenilik duyğusuyla hər gələn sabahı gözləyən və tələbələrində də bunu görmək arzusuyla yaşayan elm, təhsil fədaisi, Azərbaycan elminin, təhsilinin, maarif və mədəniyyətinin əsl cəfakəşi olmuşdur.

Dahi Sokratdan soruşurlar: İnsanda ən çox nəyi qiymətləndirirsən? "İnsaniyyəti", - deyər Sokrat cavab verir. "Bəs insaniyyət deyəndə nəyi başa düşürsən?" sualına isə "İnsana layiq olan keyfiyyətləri", - deyər cavab verir. Gündəlik gərgin iş rejimi Aida xanıma xanımlıqdan məhrum edərilməmişdi. O, hər şeydən əvvəl öz ailəsinə bağlı gözəl qadın, qayğıkeş bir ana idi. Aida

xanıma sevimli qızları Nərgiz və Mehriban xanıminin təlim-tərbiyəsi ilə çox ciddi məşğul olmuş, onları həyata yetkin insanlar kimi hazırlamışdır.

Aida xanıma istedadı, xeyirxahlığı, nəcibliyi, mərdliyi, sadəliyi, Vətənə sdaqəti, insanlara sevgisi ilə hər zaman seçilmiş, ucada dayanmışdır. Azərbaycan qadınlarına xas olan ən nəcib keyfiyyətlər Aida xanımda ən yüksək təcəssümünü tapmışdı.

Professor Nərgiz Paşayevanın çıxışında qeyd edildiyi kimi: "O, doğrudan da, parlaq və nadir bir insan idi. Onun ucalığı heç kəsin kiçilməsi demək deyildi. Onun parlaqlığı heç kəsi zülmətə qərç etmək vadarlığına gətirib çıxarmırdı. Onun zahiri gözəlliyi müqabilində çox zəngin daxili aləmi var idi. Bu insan, doğrudan da, mükəmməl əqidəyə, möhkəm prinsiplərə malik bir insan idi. O,

gördüyü kimi olmağı bacaran və olduğu kimi görünməyi bacaran insanlardan idi. Əlbəttə, o, bizim ailəmizin və başımızın tacı olub. O, bizim ürəyimizin məlhəmi olub".

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva isə Aida xanıma haqqında belə yazır: "Aida xanıma bütün elmi yaradıcılığı Azərbaycan elminin düşüncələrinin, fəlsəfəsinin, İslam aləmində yayılmasına nail olmuşdur. Bütün bu sahələrdə Aida xanıma elmi irsi bu gün də yaşayır və dövlətimizə xidmət edir".

Günəl MƏLİKLİ,
AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent